

Tridsať rokov krajinnej ekológie medzinárodne

Tridsaťročná tradícia medzinárodnej spolupráce a rozvoja krajinnej ekológie ako súčasť svetovej vedy sa zavŕšila usporiadaním **XI. medzinárodného sympózia o problematike ekologického výskumu krajiny**. Ústav krajinnej ekológie SAV, ktorý od r. 1967 v trojročných intervaloch organizoval tieto sympózia, usporiadal v dňoch 12.–16. novembra 1997 v Nitre už jedenáste stretnutie krajinnej ekológie. Na sympóziu sa zišlo 70 účastníkov z 11 krajín (Belgicka, Bieloruska, Českej republiky, Číny, Japonska, Nemecka, Poľska, Rakúska, Ruska, Ukrajiny a Slovenska).

Rokovanie otvoril Ing. Július Oszlányi, CSc., riaditeľ Ústavu krajinnej ekológie SAV. Dve úvodné prednášky boli venované podielu slovenskej krajinnej ekológie na vzniku a rozvoji Medzinárodnej asociácie krajinnej ekológie – IALE (M. Ružička) a systémovej analýze krajiny v environmentálnom manažmente (A. Rychling, Poľsko).

Príspevky na XI. medzinárodnom sympóziu boli rozdelené do štyroch tematických okruhov:

- Geosystémový a ekosystémový výskum v krajinnej ekológii,
- Makro- a mikroštruktúry krajiny,
- Krajinné štruktúry a procesy v meniacom sa prostredí,
- Súčasný prístup a trendy vo výučbe krajinnej ekológie.

Súčasnou sympózia bola konferencia pracovnej skupiny IALE, ktorá venovala pozornosť otázkam:

- Metodológia a techniky systémovej analýzy krajiny a ich aplikácie v manažmente životného prostredia,

- Vývoj a evolúcia krajiny z historickej perspektívy a jej význam v pochopení súčasných podmienok,

- Význam pojmov stabilita krajiny, integrita a zdravie, s dôrazom na regióny rýchlych socioekonomických zmien,

- Krajinné analýzy ako kritický základ identifikácie zón environmentálnych stresov a hazardov,

- Percepcia a estetické hodnotenie krajiny a ich význam pre pochopenie krajiny.

Celkom odznelo 48 referátov a bolo vystavených 37 posterov, ktoré priniesli množstvo nových poznatkov teoretického a metodického charakteru, ale aj konkrétne prípadové štúdie z európskych a ázijských regiónov. Veľa príspevkov bolo zameraných na riešenie praktických problémov environmentálneho charakteru. Vyplýva to tiež z tém sympózia a otázok riešených na konferencii IALE. Možno vyzdvihnúť príspevky orientované na nové teoretické postupy hodnotenia kriticky zraniteľných oblastí a kontaminovaných území, na hod-

notenie a vyjadrenie kvality životného prostredia a vplyvov človeka, prípadne na modelovanie procesov v krajine i na výsledky medzinárodných programov a spolupráce.

Veľká pozornosť sa venovala novým technikám, najmä geografickým informačným systémom, novým zdrojom informácií (diaľkovému prieskumu, integrovaným informačným systémom o životnom prostredí). Demonštroval sa tu aj najmodernejší spôsob využitia počítačov na príklade multimediálnej projekcie rôznych etáp krajinnoekologického výskumu v príspevku z Jagiellonskej univerzity (Poľsko).

Pre XII. medzinárodné sympóziu, ktoré by sa malo konať r. 2000 sa odporúča téma **Krajinnoekologické syntézy a ich aplikácia v environmentálnom plánovaní a manažmente**. Snahou bude prezentovať krajinnoekologické syntézy ako efektívny nástroj podporujúci prípravu a vypracovanie stratégií trvalo udržateľného rozvoja (na národnej, regionálnej a lokálnej úrovni). Súčasne by sa mala venovať pozornosť vzdelávaniu, resp. kurzom krajinnej ekológie v environmentálnych vedách, programoch a všeobecne v nových prístupoch v ekologickom a environmentálnom edukačnom procese.

Milan Ružička
Juraj Hreško

Revitalizácia dunajských mokradí

Na jeseň minulého roku sa rozbehol v spolupráci IUCN a WWF a s finančnou podporou programu PHARE **Projekt revitalizácie mokradí v povodí Dunaja**. V rámci neho boli vo všetkých podunajských krajinách vytvorené malé expertné tímy (National Focal Points) na koordináciu výberu a zostavenia projektov revitalizácie až renaturá-

cie malých mokradí. V konkurznom pokračovaní sa potom vyberú z každej krajiny dva naliehavé a dobre pripravené projekty, ktoré budú finančne zabezpečené až do výšky 30 000 ECU. Organizačne tento projekt vedie bratislavská kancelária IUCN Slovakia.

O metodických otázkach projektu rokovali v dňoch 14.–15. decem-

bra 1997 na pracovnom seminári národných reprezentantov (NFP). Zaoberali sa kritériami výberu, naliehavosťou opatrení, terminologickým zjednotením, prácou s verejnosťou a formálnym spracovaním charakteristík navrhovaných mokradí a ich manažmentu. Výstupom z tohto pracovného stretnutia je dohoda o spôsobe výberu, povinných geografických, hydrologických a biotických údajoch, definovaní cieľov revitalizácie a spôsobe terénnej obhliadky a dokumentácie vybraných lokalít.

SR v prvom kole uplatnila návrhy revitalizácie 4 lokalít. Ide o Kláštorské lúky na Turci, kde je treba zabrániť sukcesii náletových drevín a obnoviť zaplavovanie územia. Táto lokalita je súčasťou územia navrhovaného na registráciu v Ramsarskej konvencii. Ďalej sa navrhuje renaturácia koryta Žitavy v chránenom Žitavskom luhu a dve lokality sú z kategórie "popo-

lušíek" v poľnohospodárskej krajine: odrezaný meander na dolnom Hrone pri Kamennom moste a Gombarovské na Žitnom ostrove medzi Jurovou a Vrakúňou. Na seminári sa posúdili aj odporúčania Ministerstva životného prostredia SR zahrnúť do projektu 4 lokality už registrované v Ramsarskej konvencii (Moravskú nivu, Podunajské luhy, Jurský šúr, Parížske močiare) a dve ďalšie maloplošné územia (Morské oko a Kiarovský močiar v Poiplí). K spolupráci pri navrhovaní prizvali aj Slovenskú riečnu sieť a ďalšie mimovládne organizácie.

Slovenský National Focal Point po posúdení všetkých návrhov v súlade s kritériami stanovenými na seminári, podobne ako NFP ostatných podunajských krajín, návrhy spracuje a odošle IUCN do konca marca 1998.

Mikuláš J. Lisický

Environmentálne aspekty zvetrávania

V poradí už druhé podujatie o environmentálnych aspektoch zvetrávania v rámci Projektu IGCP č. 405 Anthropogenic Impact on Weathering Processes sa konalo 24.–26. novembra 1997 v priestoroch Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave pod názvom **ENVIWEATH '97**. Medzinárodný projekt International Geological Programme (IGCP) sa po úspešnej konferencii ENVIWEATH '96, ktorá sa konala v Brne, pokúsil po ročnom odstupe prezentovať ďalšie dosiahnuté výsledky z tejto oblasti.

Organizačný výbor na PRIF UK Bratislava vydal a už pred konferenciou poskytol každému účastníkovi rozsiahly 70-stranový zborník abstraktov v anglickom jazyku, ktorý bol rokovacím jazykom konferencie, čo vzhľadom na účasť zahraničných

hostí uľahčovalo komunikáciu. Zborník obsahuje 37 príspevkov, ktoré odzneli ako odborné referáty alebo v rámci panelovej diskusie pri posterovej prezentácii prác vyše 60 autorov z vysokých škôl, akadémií vied a iných vedeckých inštitúcií zo SR, ČR, Anglicka, Bulharska, Francúška, Holandska, Poľska, Slovenska a Talianska.

Široké spektrum riešených problémov nedovoľuje na tomto mieste čo i len stručne venovať sa v každom smere inšpiratívnym príspevkom, ktoré priniesli hlavne výsledky a návrhy v aplikačnom výskume antropogénneho vplyvu na procesy zvetrávania. Ich cieľom, okrem širokej diskusie odborníkov z viacerých krajín, bolo aj obrátiť pozornosť na domáce problémy a vzbudiť záujem o ich riešenie. Veď človekom vyvo-

laná interakcia medzi atmosférou, vodami a pevnými fázami v globálnom až mikroskopickom meradle ponúka zaujímavú orientáciu pre štúdium minerálov, hornín, vody atď., ako aj pre experimenty so zvetrávaním umelých anorganických materiálov, mikrobiologické aktivity i hľadanie príčin mechanického rozpadu stavebných materiálov, ďalej na otázky späté so zvetrávaním ako zdrojom znečistenia.

Rapidne zmeny životného prostredia obklopujúceho zložky biosféry a neživá príroda okolo nás si vyžadujú riešenia i takých otázok, aké sa u nás v minulosti často obchádzali. A zvetrávanie, ako každý iný geologický fenomén, nepozná štátne, jazykové ani iné bariéry. Zodpovedala tomu aj štruktúra konferencie: terénne (aplikované) výsledky výskumu, teoretické modelovanie a experimentálny výskum. Na konferencii, prvej tohto druhu na Slovensku, sa prezentovali výsledky bádania zo všetkých troch oblastí, a tak vznikol bohatý materiál pre odborníkov i záujemcov o podobný typ výskumu.

Jozef Stankovič

Zvolen, ev. a. v. kostol, exteriér

